

HACI İLYAS CAMİİ

Ankara'da
XVII. yüzyıl sonlarında yapıldığı
tahmin edilen cami.

Altındağ ilçesi Kurgız mahallesinde, Güner sokağı ile Yeniay sokağının kesiştiği köşede bulunmaktadır. Üzerinde yapım tarihini belirtecek bir kitâbesi olmadığı için ne zaman inşa edildiği kesin olarak bilinmemektedir. İbrahim Hakkı Konyalı, Mübârek Galib'e dayanarak caminin vakıf kaydının Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde bulunduğunu bildirir. Cami karşısındaki çeşmenin kitâbesinde 1116 (1704-1705) tarihinin yer almasından hareketle mâbedin de aynı yıllarda yapılmış olabileceği ileri sürülmüştür. Caminin girişi üstündeki Kütahya çinisiyle üzerinde besmele yazılı çini pano XVIII. yüzyıl başlarına ait kabul edilirse de bunlar yeteri kadar inandırıcı sayılmadığından yapının daha eski bir tarihte inşa edilmiş olması ihtimal dışı değildir.

Dış mimarisi bakımından son derece mütevazî olan cami taş temeller üzerine kerpiçten yapılmıştır. Üstünü kiremit kaplı ahşap bir çatı örter. Uzunlamasına dikdörtgen planlı yapının ahşap tavan kaplaması küçük karelere bölünmüş olup her karenin köşelerinde, üzerlerinde birer çiçek motifi bulunan daha küçük dörtköşe parçalar yer alır. Tavanın ortasında ise altıgen biçimindeki bir çerçevenin içi klasik Türk sanatında çok kullanılan girift yuvarlak motiflerle doldurulmuştur. Bu tavan göbeğinin üç sıra halindeki çerçevesi de çiçeklerle bezenmiştir.

Gerek zemindekilerin gerekse üstte kaldınlar için yapılmış ahşap direkler üzerine oturan mahfillerinin korkulukları sanat bakımından dikkate değer bir özellik taşımaz. Ancak harimin girişi üstünde mavi zeminli, sarı kûfî yazılı bir çini pano dikkat çekicidir. Caminin mimarisinin sa-

Hacı İlyas Camii'nin içinden bir görünüşü

deliğiyle kıyaslanamayacak derecede büyük ve zengin tezyinatlı bir mihrabı vardır. Mihrap nişinin üstünde üç sıra halinde sûreler yazılmıştır. Bir dizî tomurcukla taçlanan mihrabın bütününe yine üç sıra halinde bir şerit çerçevelemiştir. Bunlardan en dıştaki ile içteki şeritler arasında güzel bir hatla yazılmış âyetler yerleştirilmiş, bu iki yazı şeridi arasında bulunan kordon ise birbirine bağlanan girift bir kıvrım motifleriyle doldurulmuştur. Bütün bu yazılar ve süslemeler kalıplama tekniğiyle alçıdan meydana getirilmiştir. Mihrap ve tavan bezemesinin itinalı bir işçiliğe sahip oluşu, Hacı İlyas Camii'nin mimarisinin bütün gösterişsizliğine rağmen ilk yapıldığında şimdiki kadar zengin bir görünüşü olduğuna işaret sayılabilir. Caminin sade minberi gibi minaresi de ahşaptandır.

BİBLİYOGRAFYA :

Mübârek Galib, *Ankara Mescidleri ve Camileri*, İstanbul 1341, s. 42; Gönül Öney, *Ankara'da Türk Devri Dini ve Sosyal Yapıları*, Ankara 1971, s. 69-70, 276-278 (res. 143-147), 364-365 (plan 35^{a-b}); *Türkiye'de Vakıf Abideleri ve Eski Eserler*, Ankara 1972, I, 419; İbrahim Hakkı Konyalı, *Ankara Camileri*, Ankara 1978, s. 44-46.

SEMÂVİ EYİCE

HACI İLYAS CAMİİ

Milas'ta XIV. yüzyılda
Menteşeoğulları döneminde
yapılmış cami.

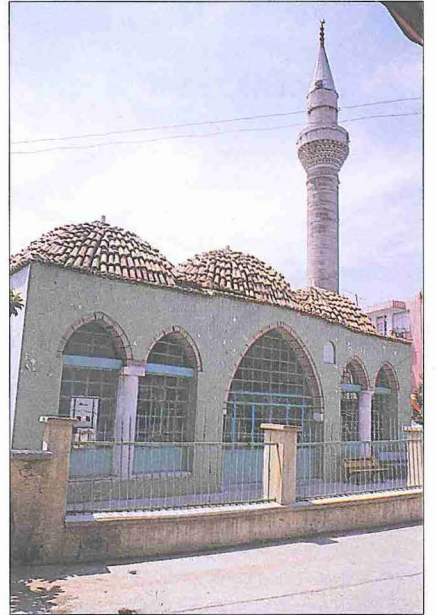
Muğla'ya bağlı Milas ilçesinin Hacı İlyas mahallesindeki bu mâbed ilçenin en eski camisidir. Cümle kapısı üzerinde yer alan kitâbesinden anlaşıldığına göre yapı, Menteseoğulları'ndan Şücâüddin Orhan Bey zamanında 730 Şâbanında (Mayıs-Haziran 1330) inşa edilmiştir. Basık bir kemerin altında girift sülüs hatla yazılmış olan

dört satırlık kitâbede caminin Selâhaddin adında bir kişi tarafından yaptırıldığı yazılıdır. Bu zatın kim olduğu bilinmese de Evliya Çelebi Milas vellerini sayarken Selâhaddin Sultan adını zikretmektedir (*Seyahatnâme*, IX, 210). İsmail Hakkı Uzunçarşılı bu zatın caminin bânisi olabileceğini ileri sürer (*Kitâbeler*, II, 156; ayrıca bk. *İA*, VIII, 313). Yapıda bundan başka biri son cemaat yerinin kemeri arasında, diğeri inşa kitâbesinin üzerinde yer alan iki kitâbe farklı dönemlere ait tamirleri belirtmektedir. Bunlardan kapı üzerindeki yapının 1272'de (1855-56) Hacı Ömer Ağazâde Hacı İsmâil Ağa, diğeri ise 1920 yılında Hacı Erminzâde Süleyman Bey tarafından ihya edildiği kaydedilmektedir.

Caminin harim kısmı dikkate değer bir mimari özellik göstermez. Dörtgen şeklindeki bu mekânın üstü düz bir ahşap çatı ile kaplanmış, üzerini kiremit örtülü bir kırma çatı kapatmıştır. Harim doğu, batı ve güney duvarlarında açılan ikişerden altı pencere ile ışık almakta ve sade bir mihrabı bulunmaktadır.

Yapının bütün özelliği kuzey ve batı cephelerinde toplanmıştır. Son cemaat yerinin bulunduğu 15 metre uzunluğundaki kuzey cephesi, kalın pâyelere ve gövdeleri devşirme olan sütunlara dayanan ortadaki daha geniş sivri kemerlerle hareketlendirilmiştir. Üç bölümlü son cemaat yerinin üzeri de alaturka kiremit kaplı üç kubbe ile örtülüdür.

Hacı İlyas Camii - Milas / Muğla

Hacı İlyas
Camii -
Hacettepe /
Ankara